

УДК 364.055; 364.95; 374.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.1.13>

Костіна В. В.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
e-mail: vkostina@hnpu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-2410-7497
Researcher ID: AAF-5828-2021

Могилка О. П.

доктор філософії у галузі соціальної роботи,
викладач кафедри психіатрії, наркології,
медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет
e-mail: aleksandr.mohilka@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0284-2749

Бондарева А. В.

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біологічної хімії
Харківський національний медичний університет
e-mail: av.bondareva@knmu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-1286-2962

Радіч О. С.

директор
Харківський обласний центр соціальних служб
e-mail: o.radich@ukr.net
ORCID ID: 0009-0008-2424-8330

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАДАВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті здійснено аналіз практики підвищення кваліфікації фахівців соціальної галузі в умовах війни, що є необхідною умовою підвищення ефективності роботи надавачів соціальних послуг. Метою статті є узагальнення досвіду роботи Відділу методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг та визначення вдалих практик у здійсненні відповідної роботи, які є необхідними для формування професійної готовності фахівців соціальної галузі до роботи з вразливими категоріями населення, що потребують соціальної допомоги, підтримки та захисту в умовах війни в Україні. Наукова новизна полягає у наведенні результатів аналітики моніторингового дослідження роботи з підвищення якості методичного забезпечення надавачів соціальних послуг, а також у розкритті змісту діяльності з підвищення кваліфікації надавачів соціальних

послуг, що є представниками державних, комунальних закладів та діячами громадського сектору соціальної допомоги, з метою формування у них потенціалу життєстійкості, важливих професійних навичок та якостей успішної особистості, готової до реалізації важливих професійних та суспільних завдань, а також до подолання наслідків війни та впровадження стратегій сталого розвитку. Висновки дослідження: висвітлено особливості роботи фахівців Відділу методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг у сучасних умовах та наведено методичний інструментарій, який набув поширення у їхній професійній діяльності. Доведено, що вдалі практики з підвищення професійної компетентності надавачів соціальних послуг Харківського обласного центру соціальних служб враховують не тільки Європейські стандарти якості підготовки фахівців соціальної галузі, а й вітчизняні позитивні практики, що є адаптованими до реалій надання соціальних послуг в умовах війни, а також враховують особливості менталітету споживачів соціальних послуг та специфіку місцевих громад.

Ключові слова: професійна компетентність, надавачі соціальних послуг, соціальна і психологічна допомога, методичне забезпечення, війна.

Постановка проблеми. Військова агресія росії проти України, що перетворилася 24 лютого 2022 року у повномасштабне військове вторгнення, призвела до катастрофічних наслідків та зумовила перетворення великої кількості людей на вразливі контингенти, які потребують соціальної підтримки та допомоги. Згідно з даними незалежного українського аналітичного центру Лабораторія законодавчих ініціатив, за перші пів року після впровадження воєнного стану війни попит на соціальні послуги зріс у 2–4 рази [8]. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на квітень 2022 року до інтернатних закладів за спрощеною процедурою вже було влаштовано близько 4 тис. осіб [9]. Фахівці соціальної галузі почали отримувати запити, до вирішення яких не були повною мірою готовими. Серед серйозних викликів, що існують наразі в соціальній сфері, дослідники визначають зростання нерівності в отриманні соціальних послуг мешканцями різних територій, нестачу ресурсів, як матеріальних так і людських у сфері надання соціальної допомоги, що спричинено багатьма проблемами, а також низьку залученість до надання соціальних послуг недержавного сектору. Аналіз досліджень, які окреслюють специфіку соціальної роботи в громадському секторі в умовах війни в Україні, доводить, що «ОГС потребують програм навчання та підвищення кваліфікації співробітників» [3, с. 77].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень, пов'язаних з проблемою професійної компетентності фахівців соціальної галузі, засвідчив значний інтерес науковців до різних аспектів цієї проблеми: суті, змісту та особливостей підготовки фахівців соціальної галузі в Україні та за кордоном (А. Андрющенко, С. Горбунова-Рубан [1]); визначення переліку професійних компетентностей фахівця сфери соціальної роботи (О. Байдарова, О. Карагодіна, В. Федченков [2], Т. Семигіна, О. Пожидаєва [7]); виявлення специфіки роботи та вакансій на ринку праці в соціальній галузі під час війни в Україні (О. Пищуліна, К. Маркевич [4], С. Садрицька [6]). Узагальнення результатів вищезазначених

досліджень дозволило виокремити проблемні питання у зазначеному напрямі та обґрунтувати необхідність аналізу та систематизації досвіду роботи з підвищення професійної компетентності надавачів соціальних послуг в умовах війни з метою окреслення нових важливих тенденцій для удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі.

Результати дослідження. Особливо важливим в умовах багаторічного воєнного стану, в якому перебуває все населення України, є створення умов для надання якісних соціальних послуг взагалі та особливо у регіонах, наближених до повномасштабних воєнних дій, що передбачає забезпечення підготовки та перепідготовки фахівців соціальної галузі, які мають постійно підвищувати власну професійну майстерність та готовність надавати допомогу у складних умовах війни. Аналіз «Програми розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги в Харківській області на 2023–2027 роки» засвідчив, що одним із пріоритетних її завдань є «здійснення методичного забезпечення та проведення навчальних заходів» [5, с. 4].

Одним із провідних суб'єктів соціальної сфери, що здійснює діяльність з ресурсозбереження, є Відділ методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг, провідними завданнями якого є: організація та проведення навчання надавачів соціальних послуг з питань здійснення соціальної роботи у територіальних громадах згідно з вимогами законодавства України; методична допомога громадам з питань здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг; підвищення кваліфікації надавачів соціальних послуг, а також організація та проведення професійних семінарів, тренінгів, вебінарів. Узагальнення результатів роботи відділу методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг за 2024 рік засвідчило проведення 98 різноманітних навчальних заходів, до яких було залучено 2504 учасників із територіальних громад Харківської області (табл. 1).

Заходи, організовані фахівцями відділу методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг, мали таку спрямованість:

1) *підвищення компетентності фахівців із загальних питань соціальної роботи та психологічної допомоги населенню*, яку реалізовано проведенням таких івентів: супервізійні зустрічі з питань ведення соціальної роботи; вебінари з питань запровадження Державних стандартів надання соціальних послуг; заходи з питань організації самопомоги + (Self-Help Plus, SH+) – груповий курс управління стресом; заходи з підвищення професійних компетенцій фахівців із соціальної роботи та психологів; заходи з формування навичок комунікативної компетенції надавачів соціальних послуг; ознайомлення надавачів соціальних послуг з оновленим законодавством та досвідом надання соціальних послуг (підготовка та перепідготовка фізичних осіб, які надають соціальні послуги

Таблиця 1

**Кількість проведених навчальних заходів та кількість учасників
(по місяцях)**

№ з/п	Місяць	Кількість заходів	Кількість учасників
1	Січень	4	233
2	Лютий	8	188
3	Березень	6	169
4	Квітень	4	163
5	Травень	4	206
6	Червень	5	132
7	Липень	10	273
8	Серпень	10	133
9	Вересень	12	180
10	Жовтень	12	319
11	Листопад	11	344
12	Грудень	12	164
	Всього	98	2504

з догляду без здійснення підприємницької діяльності, досвід впровадження послуги раннього втручання на рівні громади, питання етики та професійної відповідальності, консультування з питань психологічної та фізичної безпеки та надання послуги соціальної адаптації надавачів соціальних послуг під час роботи з клієнтами групи ризику, надання соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах, ознайомлення з технікою безпеки в роботі з отримувачами соціальних послуг та соціальна робота із сім'ями з проблемами ВІЛ-інфекції, туберкульозу, вірусних гепатитів); заходи із запобігання гендерно зумовленому насильству та з реагування на нього; вебінари з формування навичок спілкування з людьми з інвалідністю та розвитку інклюзивної комунікації; ознайомлення зі стратегічним плануванням надавачів соціальних послуг у недержавних організаціях, ознайомлення їх з особливостями використання мультидисциплінарного підходу під час організації та надання соціальних послуг у громадах та ознайомлення із загальними принципами та підходами соціальної роботи в громаді, а також підвищення професійних компетентностей та компетенцій завідувачів відділення; семінари з профілактики емоційного та професійного вигорання під час надання соціальної послуги медіації, з налагодження взаємодії з державними та недержавними організаціями з питань надання соціальних послуг та психологічної підтримки постраждалим від насильства;

2) *підготовка фахівців до роботи в сучасних умовах воєнних викликів*, що включала такі професійно спрямовані активності: заходи з питань травмотійності та першої психологічної допомоги, а також запровадження травмо-інформованого підходу у наданні соціальних послуг; семінари щодо особливостей комунікації з військовослужбовцями та забезпечення надання

послуги соціального відновлення ветеранів; семінари з визначення потреб населення громади у соціальних послугах з надання першої психологічної допомоги, самодопомоги, профілактики емоційного та професійного вигорання, відновлення власних ресурсів; захід щодо ознайомлення з Порядком проведення відновлювальних (постізоляційних, реінтеграційних) заходів, заходів з адаптації, підтримки (супроводу) осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, після їх звільнення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15.03.2024 № 296; семінари з впровадження послуги з формування життєстійкості та ознайомлення з практичними аспектами встановлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Серед основних завдань заходів за першим спрямуванням – удосконалення та підвищення професійних компетентностей працівників – надавачів соціальних послуг, профілактика їхнього професійного та емоційного вигорання, розвиток професійної стійкості, а також підвищення професійних компетенцій фахівців із соціальної роботи та психологів / практичних психологів установ, що надають соціальні послуги, та закладів соціального обслуговування.

Важливими завданнями в роботі фахівців Відділу за другим напрямом була організація заходів з реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як» та регіональної Програми розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги в Харківській області на 2023–2027 роки, в рамках якої проведено семінари та тренінги, в котрих взяв участь 271 учасник. Тренінги та семінари, спрямовані на підвищення професійних компетентностей працівників надавачів соціальних, адміністративних послуг, представників органів державної влади місцевого рівня і посадових осіб місцевого самоврядування, допомогли створити умови для підвищення культури піклування про ментальне здоров'я, ознайомити з інструментами, що допомагають піклуватися про свій внутрішній стан, мінімізувати втрати та завдану шкоду, розвинути вміння самодопомоги в умовах сьогодення. Тренінги «Перша психологічна допомога» проведені у 26 територіальних громадах.

Важливим напрямом роботи фахівців Відділу були щомісячні супервізійні зустрічі для керівників та працівників надавачів соціальних послуг з питань ведення соціальної роботи з метою подолання професійних труднощів, стимулювання мотивації до роботи, дотримання етичних норм та стандартів надання соціальних послуг. Протягом 2024 року проведено 35 супервізійних зустрічей, в яких взяли участь 709 осіб, серед яких були суб'єкти соціальної роботи та інші соціальні партнери.

Фахівці Відділу надавали підтримку також і працівникам недержавного сектору соціальної допомоги. Так, у 2024 році для фахівців недержавних надавачів соціальних послуг було організовано 3 тренінги, в яких взяли участь 35 осіб, а також проведено 3 супервізійні зустрічі.

Моніторингове дослідження, яке здійснювалося під час надання методичних послуг, засвідчило, що до участі в заходах з підвищення кваліфікації за період 2023–2024 років було залучено такі категорії: надавачі соціальних послуг – 1628, і яких фахівці із соціальної роботи – 759 осіб; спеціалісти територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та соціального захисту населення – 217 осіб; спеціалісти служб у справах дітей та сімей – 9 осіб; представники недержавних надавачів соціальних послуг – 75 осіб; інші посадові особи – 231 особа (рис. 1).

Для підвищення ефективності процесу підвищення кваліфікації надавачів соціальних послуг працівниками Відділу у 2024 році розроблено відповідні програми навчальних та тренінгових курсів, а також методичні рекомендації до них. Так, з метою підвищення рівня компетентності щодо визначення потреб населення громади у соціальних послугах, підвищення ступеня залучення різних суб'єктів до процесу, здійснення відповідних моніторингових процедур та їх використання для планування подальшого розвитку соціальних послуг у громаді розроблено навчальний курс «Визначення потреб населення громади у соціальних послугах», що дає змогу надавачам соціальних послуг чітко розуміти, чого саме потребують мешканці, й сформуванню релевантну відповідь.

Для забезпечення формування у надавачів соціальних послуг навичок спілкування та ефективної міжособистісної і групової взаємодії, удосконалення та підвищення рівня комунікативної компетентності розроблено навчально-тренінгову програму «Формування навичок спілкування. Розвиток комунікативної компетенції працівників надавачів соціальних послуг», що є надійним фундаментом вдосконалення навичок міжособистісного спілкування та може відкрити нові можливості у професійному житті.

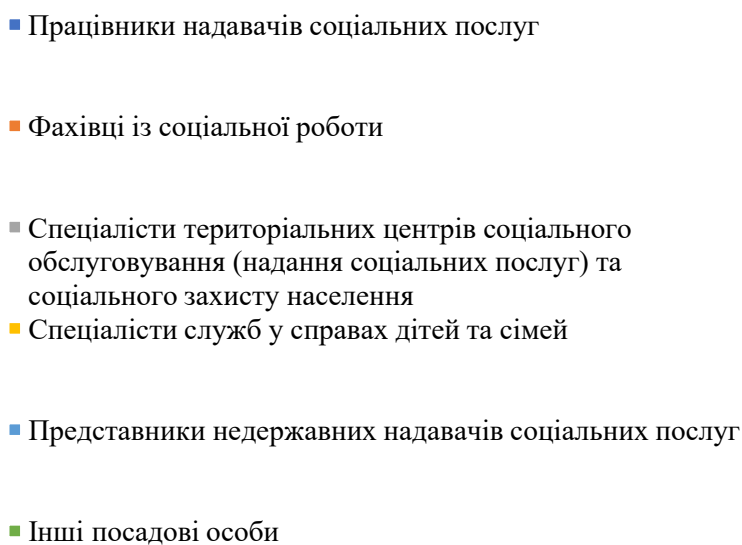

Рис. 1. Участь представників установ / закладів надавачів соціальних послуг у навчальних заходах

Окрім цього, з метою підвищення професійних компетенцій працівників надавачів соціальних послуг розроблено навчальні програми «Організація надання соціальних послуг стаціонарного догляду, підтриманого проживання» та «Підготовка осіб, які бажають надати соціальну послугу супроводу під час інклюзивного навчання».

Аналіз досвіду роботи Відділу засвідчив, що його фахівці постійно надають методичну допомогу, забезпечують інформаційний супровід діяльності надавачів соціальних послуг та сприяють впровадженню державних стандартів надання соціальних послуг у територіальних громадах, а також вивчають, узагальнюють та сприяють впровадженню прогресивних форм і методів як вітчизняних, так і закордонних практик, що спрямовано на підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг, на основі чого розробляють пропозиції та готують методичні рекомендації з метою вдосконалення технологій, форм і методів соціальної роботи, спрямованих на профілактику різних соціальних ризиків.

Протягом 2024 року спеціалістами Відділу розроблено низку методичних рекомендацій та інформаційних матеріалів на теми: «Права жінок та дівчат з інвалідністю. Гендерна рівність»; «Перша психологічна допомога»; «Підвищення професійних компетенцій фахівців із соціальної роботи при організації та наданні соціальних послуг в умовах воєнного стану»; «Організація і надання соціальних послуг підтриманого проживання та догляду вдома для людей з інвалідністю та людей літнього віку»; «Менеджмент соціальних послуг в умовах воєнного стану»; «Підвищення професійних компетентностей завідувачів відділення (соціальні послуги) при здійсненні соціальної роботи»; «Порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах під час дії надзвичайного або воєнного стану»; «Соціальна підтримка військових, які отримали інвалідність»; «Консультування»; «Соціальна адаптація»; «Соціальна реабілітація»; «Поводження із постраждалими від сексуального насильства внаслідок воєнної агресії РФ в Україні під час проведення стабілізаційних заходів та слідчих дій»; «Посередництво (медіація)»; «Профілактика»; «Впровадження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей»; «Застосування Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання»; «Екстрене та кризове втручання»; «Впровадження Державного стандарту соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання»; «Організація і надання соціальних послуг підтриманого проживання та догляду вдома для людей з інвалідністю та людей похилого віку»; «Нормативно-правові документи для фахівців із соціальної роботи з питань організації та надання соціальних послуг»; «Мультидисциплінарний підхід при організації та наданні соціальних послуг в громадах»; «Застосування Державного стандарту соціальної послуги стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності»; «Інформування»; «Супровід під час інклюзивного навчання»; «Застосування стандарту надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми».

Ще одним важливим в умовах війни напрямом методичної підтримки надавачів соціальних послуг у територіальних громадах, які надають фахівці Відділу, є постійні консультації у телефонному режимі та онлайн.

Також Відділ впроваджує програми навчання та підвищення професійної компетентності / кваліфікації для працівників закладів та установ, що надають соціальні послуги у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, фахівців із соціальної роботи, органів місцевого самоврядування, працівників служб у справах дітей відповідно до вимог законодавства України. Так, за звітний період Відділом організовано дві групи по 20 осіб з метою підвищення кваліфікації в Центрі післядипломної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за робочою освітньою програмою «Соціальна робота» за спеціальністю 231, що спрямовано на удосконалення професійних компетентностей працівників надавачів соціальних послуг, профілактику їх професійного та емоційного вигорання, підтримку емоційної стійкості.

Ураховуючи стрімку діджиталізацію та активне використання соціальних мереж як простору швидкого отримання інформації, фахівці Відділу поширюють новини про всі заходи, які плануються та проводяться, на офіційній сторінці Харківського ОЦСС у соціальній мережі Facebook, у вкладці рубрика **#компетентності_та_компетенцій**. Серед заходів звітного періоду, які висвітлювалися у рубриці, можна зазначити інформаційні матеріали щодо видів соціальних послуг; поради, як боротися із перевтомою, з панікою та тривогою, як спілкуватися зі своїми дітьми, та інші корисні матеріали для працівників надавачів соціальних послуг.

Аналіз діяльності фахівців Відділу під час проведення семінарів, вебінарів, тренінгів та інших навчальних заходів засвідчив, що вони застосовують різні методи групової роботи (у форматах онлайн та офлайн): міні-лекції; мозковий штурм; аналіз ситуації (робота з кейсами); групова дискусія; супервізії; інтервізії; демонстрація відеоматеріалів з подальшим їх обговоренням тощо. Для проведення заходів в онлайн-форматі на платформі Zoom використовують такі онлайн інструменти: Mentimeter (для проведення опитування); Padlet, Scrumbler, Jamboard (інтерактивні онлайн дошки для візуалізації фотофрагментів та інших видів групової роботи); Google-форми (анкети та опитувальники для збору інформації та здійснення моніторингу); Canva (створення презентацій, колажів тощо).

З метою підвищення власної професійної кваліфікації та самовдосконалення фахівці Відділу також постійно вивчають зміни до нормативно-правових документів та законодавчих актів, переглядають відеоконференції та презентаційні матеріали, беруть участь в онлайн-конференціях, тренінгах, семінарах, вебінарах, які запропоновано Міністерством соціальної політики України і не тільки. Так, протягом 2024 року спеціалісти Відділу брали участь у таких тренінгах, семінарах, навчаннях: тренінгу (вебінарі) «Особливості взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству у

зв'язку із вчиненням насильства стосовно дітей та за участі дітей. Проблемні питання, нестандартні ситуації, допомога постраждалим та актуальність роботи з кривдниками» – МБФ «Українська фундація громадського здоров'я»; у супервізійній зустрічі від ГО «МЦРЛ»; навчанні «Інформованість про травму» від Ізраїльської коаліції травми; тренінгу «Програма дій з подолання прогалин у сфері психічного здоров'я» від ФНІ 360; тренінгу для тренерів «Кризовий менеджмент у громадах» в рамках проєкту «Міжвідомча співпраця у сфері охорони здоров'я»; тренінгу від Товариства Червоного Хреста «Надання соціальної, фізичної та психологічної допомоги в умовах війни. Мінна небезпека та поведінка при обстрілах»; тренінгу «Знайомство з арт-терапією як з одним із шляхів подолання стресів в умовах нестабільності воєнного часу»; тренінгу на тему «Особливості організації навчально-методичної роботи» в рамках Програми розвитку ООН в Україні; тренінгу «Посилення спроможності здійснювати психосоціальну підтримку ветеранів та їхніх сімей» від Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX); семінарі «Послуга раннього втручання»; супервізійних зустрічах для тренерів «Кризовий менеджмент у громадах» в рамках проєкту «Міжвідомча співпраця у сфері охорони здоров'я»; вебінарі «Оцінка ризиків» в рамках проєкту «Міжвідомча співпраця у сфері охорони здоров'я»; тренінгу на тему «Виявлення сімей (осіб), що перебувають в складних життєвих обставинах та надання їм соціальної допомоги» в межах проєкту «Сила: Житло, захист і засоби для існування людям, які повернулися додому» за підтримки Українського гуманітарного фонду UHF; онлайн-зустрічі щодо опрацювання проєктів «Методики організації соціальної роботи із застосуванням методу ведення випадку в роботі з особами, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» та «Спеціалізовані форми соціальної роботи (кейс-менеджмент) в ситуації домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» Мінсоцполітики у взаємодії з Фондом ООН у галузі народонаселення; підвищенні кваліфікації «Соціальна робота»; тренінгу «Надання першої допомоги» від Товариство Червоного Хреста України; тренінгу «Спілкування з людьми з інвалідністю та інклюзивна комунікація»; тренінгу «Ефективна комунікація в професійній сфері» від БФ «Право на захист»; тренінгу «Стрес-менеджмент на робочому місці» від БФ «Право на захист»; тренінгу «Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні» від Академії праці, соціальних відносин і туризму; тренінгу «Організація трудових відносин в умовах воєнного стану» від Академії праці, соціальних відносин і туризму; тренінгу «Прояви стресу на робочому місці та способи його подолання» від Академії праці, соціальних відносин і туризму; тренінгу «Особливості спілкування та допомоги демобілізованим» від Академії праці, соціальних відносин і туризму; тренінгу «Гендерно-орієнтоване управління на основі результатів» від ООН Жінки в Україні; тренінгу «Основи надання паліативної допомоги для працівників установ системи соціального захисту населення» від ТОВ «КБС Старт» у рамках проєкту USAID «Підтримка реформи охорони

здоров'я»; тренінгу на тему «Основи кейс-менеджменту. Підтримка дітей та їх сімей, які постраждали від вибухонебезпечних предметів», проведеному Міжнародним комітетом порятунку (IRC) за підтримки ЮНІСЕФ; підвищенні кваліфікації в Українській інженерно-педагогічній академії за спеціальністю «Психологія»; тренінгу на тему «Підтримка ветеранів та членів їх сімей», проведеному представниками БО «Premiere Urgence Internationale»; тренінгу на тему «Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка», проведеному представниками ЮНІСЕФ; презентації результатів оцінки потреб представників цільових груп навчального курсу з травма-інформованого підходу під час допомоги дітям у рамках проєкту «Запровадження пілотного травма-орієнтованого підходу до ментального здоров'я, психологічної підтримки та медіації», який впроваджується у межах проєкту Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) за підтримки Харківської державної обласної адміністрації; тренінгу «Тепло в турботі: основи знеболення та менеджмент важких симптомів у пацієнтів, які потребують паліативної допомоги. Особливості догляду, позиціонування маломобільної людини. Профілактика та лікування пролежнів» від ТОВ «КБС Старт» у рамках Проєкту USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я».

Беручи до уваги Рекомендації ради Європи (2017 р.) про Європейську рамку кваліфікацій (ЄРК) щодо навчання впродовж життя [10], про необхідність валідації результатів неформального та інформального навчання, під час організації заходів з підвищення кваліфікації фахівці мають можливість за умови успішного проходження підсумкового тестування отримати відповідну сертифікацію. Відповідно до ЄРК під час здійснення будь-якого професійного навчання мають бути визначені певні його результати, які дають можливість віднести його до одного з визначених рівнів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підвищення професійної компетентності надавачів соціальних послуг в умовах війни в Україні є важливим чинником забезпечення якості надання соціальних послуг з огляду на появу нових соціальних запитів та ризиків. Аналіз та узагальнення досвіду надання соціальних послуг у громадах Харківської області відділом методичного забезпечення соціальної роботи та підвищення професійних компетенцій надавачів соціальних послуг Харківського обласного центру соціальних служб дозволили виокремити важливі напрацювання, що враховують не тільки Європейські стандарти якості підготовки фахівців соціальної галузі, а й вітчизняні позитивні практики, що є адаптованими до реалій надання соціальних послуг в умовах війни і враховують особливості менталітету споживачів соціальних послуг та специфіку місцевих громад.

Перспективними напрямками подальших досліджень є узагальнення досвіду та визначення особливостей впровадження центром соціальних служб програм підготовки надавачів соціальних послуг до реалізації соціальних послуг інклюзивного навчання та підтриманого проживання в умовах війни.

Список використаних джерел і літератури

1. Андрищенко А., Горбунова-Рубан С. Підготовка соціальних працівників в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *SOCIOПРОСТІР*. 2019. № 8. С. 35–40. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socioprostir/article/view/12776> (дата звернення: 08.01.2025).
2. Байдарова О., Карагодіна О., Федченков В. Чи відповідна модель професійних компетентностей потребам фахівців сфери захисту прав та інтересів дітей в Україні? *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2020. № 1. С. 80–96.
3. Зацікавленість і спроможність організацій громадянського суспільства надавати соціальні послуги: звіт за результатами соціологічного дослідження (квітень 2024 року). URL: <https://ednannia.ua/attachments/article/12720/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8.pdf> (дата звернення: 12.01.2025).
4. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. *Аналітична записка*. Київ, 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> (дата звернення: 07.11.2022).
5. Програма розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги в Харківській області на 2023–2027 роки. *Харківська обласна рада*. 03.2024. URL: <https://oblrada-kharkiv.gov.ua/> (дата звернення: 12.01.2025).
6. Садрицька С. В. Професійні компетентності соціальних працівників: зміна пріоритетів в умовах війни. *SOCIOПРОСТІР* : міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи. 2022. № 12. С. 14–23. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02> (дата звернення: 12.01.2025).
7. Семигіна Т. В., Пожидаєва О. В. Формування компетентностей соціальних працівників: міжнародна та локальна практика. *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук* : колективна наукова монографія. Вінниця, 2020. С. 47–63.
8. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyuky/> (дата звернення: 12.01.2025).
9. Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану та останні зміни у цій сфері. *Міністерство соціальної політики*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html>. (дата звернення: 10.01.2025).
10. The European Qualifications Framework (EQF). European Union. 2017. URL: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf>; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN) (access date: 12.11.2024).

References

1. Andriushchenko, A., & Horbunova-Ruban, S. (2019). Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. [Training of social workers in Ukraine: problems and ways to solve them] *SOCIOПРОСТІР*. [SOCIOSPACE] № 8. S. 35–40. Retrieved from: <https://periodicals.karazin.ua/socioprostir/article/view/12776> [in Ukrainian].
2. Baidarova, O., Karahodina, O., & Fedchenkov, V. (2020). Chy vidpovidna model profesii-nykh kompetentnostei potrebam fakhivtsiv sfery zakhystu prav ta interesiv ditei v Ukraini? [Does the model of professional competencies meet the needs of specialists in the field of protection of children's rights and interests in Ukraine?] *Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu – Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, 1, 80–96. [in Ukrainian].

3. Zatsikavlenist i spromozhnist orhanizatsii hromadianskoho suspilstva nadavaty sotsialni posluhy [Interest and capacity of civil society organizations to provide social services]: zvit za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia [report on the results of a sociological survey] (2024). (kviten 2024 roku). Retrieved from: <https://ednannia.ua/attachments/article/12720/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8.pdf> [in Ukrainian].
4. Pyshchulina, O., & Markevych, K. (2022). Rynok pratsi v umovakh viiny: osnovni tendentsii ta napriamy stabilizatsii [Labor market in wartime conditions: main trends and directions of stabilization] Analitychna zapyska. [Analytical note]. Kyiv, Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> [in Ukrainian].
5. Prohrama rozvytku sotsialnykh posluh ta psykhosotsialnoi dopomohy v Kharkivskii oblasti na 2023 – 2027 roky. [Program for the development of social services and psychosocial assistance in the Kharkiv region for 2023–2027] (2024). Kharkivska oblasna rada [Kharkiv Regional Council]. 03.2024. Retrieved from: <https://oblrada-kharkiv.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Sadrytska, S. V. (2022). Profesiini kompetentnosti sotsialnykh pratsivnykiv: zmina priorytetiv v umovakh viiny. [Professional competencies of social workers: changing priorities in wartime]. *SOCIOPROSTIR [SOCIOSPACE]: mizhdystsyplynarnyi elektronnyi zbirnyk naukovykh prats z sotsiologhii ta sotsialnoi roboty*, 12, 14–23. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02> [in Ukrainian].
7. Semyhina, T. V., & Pozhydaieva, O. V. (2020). Formuvannia kompetentnostei sotsialnykh pratsivnykiv: mizhnarodna ta lokalna praktyka. Reprezentatsiia osvitnikh dosiahnen, mas-media ta rol filolohii u suchasni systemi nauk [Formation of social workers' competencies: international and local practice. Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences]: kolektyvna naukova monohrafiia. Vinnytsia, 2020. S. 47–63. [in Ukrainian].
8. Sotsialni posluhy v umovakh viiny: novi zminy ta vyklyky [Social services in wartime: new changes and challenges] (2025). Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv [Laboratory of legislative initiatives]. Retrieved from: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/> [in Ukrainian].
9. Sotsialni posluhy, yaki nadaiutsia pid chas voiennoho stanu ta ostanni zminy u tsii sferi. [Social services provided during martial law and recent changes in this area] (2025). Ministerstvo sotsialnoi polityky. [Ministry of Social Policy]. Retrieved from: <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html>. [in Ukrainian].
10. The European Qualifications Framework (EQF). (2017). European Union. Retrieved from: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf>; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN) [in English].

Kostina V. V.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Social Work and Social Pedagogy
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Mohilka O. P.

Doctor of Philosophy in Social Work,
Lecturer at the Department of Psychiatry, Narcology,
Medical Psychology and Social Work
Kharkiv National Medical University

Bondareva A. V.

Candidate of Biological Sciences,
Associate Professor at the Department of Biological Chemistry
Kharkiv National Medical University

Radich O. S.

Director
Kharkiv Regional Center for Social Services

**EXPERIENCE OF ENHANCING THE PROFESSIONAL
COMPETENCE OF PROVIDERS OF SOCIAL SERVICES
IN WAR CONDITIONS**

The article analyzes the practice of improving the qualifications of social service professionals in war conditions, which is a necessary condition for increasing the efficiency of social service providers. The purpose of the article was to summarize the experience of the Department of Methodological Support of Social Work and the improvement of professional competencies of social service providers and to identify successful practices in carrying out relevant work, which are necessary for the formation of professional readiness of social sector specialists to work with vulnerable categories of the population in need of social assistance, support and protection in conditions of war in Ukraine. The scientific novelty lies in presenting the results of the monitoring research analysis on the implementation of work to improve the quality of methodological support of social service providers, as well as in revealing the content of the activity to improve the skills of social service providers, who are representatives of state, municipal institutions and figures of the public sector of social assistance, in order to form in them the potential for resilience, important professional skills and qualities of a successful personality, ready to implement important professional and social tasks, as well as to overcome the consequences of the war and implement sustainable development strategies. Research conclusions: the features of the work of specialists of the Department of Methodological Support of Social Work and the improvement of professional competencies of social service providers in modern conditions are highlighted and methodological tools are provided, which have become widespread in their professional activities. It is proven that successful practices for improving professional competencies of social

service providers of the Kharkiv Regional Center for Social Services take into account not only European quality standards for training specialists in the social sector, but also domestic positive practices that are adapted to the realities of providing social services in wartime, and also take into account the peculiarities of the mentality of social service consumers and the specifics of local communities.

Key words: professional competence, social service providers, social and psychological assistance, methodological support, war.